НОВ ТЕКСТ

АКЦИСКИ ПЛАН

ЗА СЕКСУАЛНО И РЕПРОДУКТИВНО ЗДРАВЈЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

2018 - 2020 ГОДИНА

СКОПЈЕ 2018

СОДРЖИНА

1. **Вовед**

1.1 За националната стратегија за сексуално и репродуктивно здравје 2010 – 2020................ 3

1.2 За потребата од акциски план за сексуално и репродуктивно здравје до 2020 година........3

1.3 Целите за оддржлив развој и сексуалното и репродуктивното здравје..............................4

2. Акциски план за сексуално и репродуктивно здравје до 2020 години – приоритетни стратешки подрачја

2.1 Координација и меѓу-секторска соработка...5

2.2 Планирање на семејство...6

2.3 Сексуално и репродуктивно здравје на адолесценти и млади..11

2.4 Матернално и неонатално здравје...14

2.5 ХИВ и СПИ..20

2.6 Превенција и рано откривање на рак на грло на матка..23

2.7 Безбеден абортус..28

2.8 Превенција и рано откривање на рак на дојка...31

2.9 Родово базирано насилство...34

3. Листа на кратенки... 39

1. ВОВЕД

1.1. За националната стратегија за сексуално и репродуктивно здравје 2010 – 2020

Првата национална стратегија за сексуално и репродуктивно здравје (СРЗ) ги дефинираше приоритетите за сексуалното и репродуктивно здравје, односно како да ги планира, мобилизира и координира ресурсите неопходни за ефективна акција базирани на четири главни приниципи: човекови права, родова еднаквост, мултисекторски пристап и вклученост на заедниците.

Дополнително, беше утврдено дека стратегијата за СРЗ ќе резултира кон унапредување на целокупното здравје на населението во Република Македонија, намалување на разликите во квалитетот на услугите, зајакнување на соработката и координацијата на одговорните субјекти, како и во развивање на стандарди и нормативи кои ќе обезбедат подобар квалитет на здравствените услуги, јакнење на здравствената промоција и поддржување на научно-истражувачката работа.

Најголем дел од интервенциите предвидени со оваа стратегија се здравствено промотивни и превентивни по својот карактер и иако се однесуваат на сите нивоа на здравствената заштита, фокусот е даден на превентивната и примарната здравствена заштита.

Во изминатите години се спроведуваа приоритети за акција:

- Подигање на свеста и унапредување на пристапот до информации поврзани со СРЗ кај општата популација, а посебно кај вулнерабилни и маргинализирани популациони групи;
- Подобрување на пристапот до услуги и зајакнување на капацитетите на здравствениот сектор во обебедувањето на универзален пристап до сервиси, особено на вулнерабилните и социјално исклучени групи;
- Унапредување на квалитетот на услугите на сите нивоа на здравствената заштита;
- Зајакнување на системот на известување и раководење со податоците поврзани со состојби и заболувања кои го засегаат СРЗ;
- Зајакнување на интерсекторката соработка во унапредуање на СРЗ.

1.2 За потребата од акциски план за сексуално и репродуктивно здравје до 2020 година

Следењето на процесот на имплементација на мерките од Стратегијата се предвидени во дел од активностите на Националната комисија која има за цел да подготвува годишни извештаи за напредокот на индикаторите за сексуално и репродуктивно здравје.

Во 2016 година, од Министерството за здравство со поддршка на УНФПА – Фонд за население при Обединетите Нации, беше спроведена проценка на националната стратегија за сексуално и репродуктивно здравје, согласно Методологијата за проценката користејќи повеќе алатки за собирање на податоците.

Согласно извештајот од националната проценка во текот на 2017 беа спроведени серија од консултативни работилници со разни чинители во државата за подготовка на нов акциски план за периодот 2018 – 2020 во следниве стратешки области

- Координација и интер-секторска соработка

- Планирање на семејството
- Сексуално и репродуктивно здравје на адолесценти и млади
- Матернално и неонатално здравје
- Безбеден абортус
- Родово-базирано насилство
- Превенција и рано откривање на рак на грло на матка
- Превенција и рано откривање на рак на дојка
- ХИВ и СПИ

За секоја од стратешките области се развиени активности во 4 подрачја:

- Подрачје 1: Политики, закони и регулативи
- Подрачје 2: Услуги, инфраструктура, медицински материјали и опрема
- Подрачје 3: Информација, едукација, комуникација и кампањи
- Подрачје 4: Собирање на податоци и статистика

1.3 Целите за оддржлив развој и сексуалното и репродуктивното здравје

Целите за одржлив развој 2030 на Обединетите Нации , претставуваат глобален план за одржлив развој и акција, кои се надоврзуваат на Милениумските развојни цели.

Повеќето од поставените таргети на Целите за оддржлив развој имаат здравствен фокус, преку делување на клучните детерминанти на здравјето, како што се: сиромаштијата, еднаквоста, родот, образованието, вработувањето, здравата животна и работна средина, климатските промени, преку воспоставување ефективни и инклузивни институции и целисходни партнерства.

Во Акцискиот план за сексуално и репродуктивно здравје 2018 – 2020 ќе се обезбеди поврзување на целите и резултатите кои произлегуваат од Агендата за оддржлив развој на национално ниво, а со цел да се овозможи ефикасно и ефективно следење на напредокот на државата во остварувањето на сексуалното и репродуктивно здравје согласно Целите за оддржлив развој и тоа со:

Цел 3 Да се обезбеди здрав живот и да се промовира благосостојба за сите од сите возрасти

Цел 4 Да се обезбеди инклузивно и правично квалитетно образование и да се промовираат можностите за доживотно учење за сите

Цел 5 Да се постигне родова еднаквост и да се зајакнат сите жени и девојки

Цел 6 Да се обезбеди достап и одржливо управување со вода, како и санитарни услови за сите

Цел 8 Да се промовира одржан, инклузивен и одржлив економски раст, целосно и плодотворно вработување и пристојна работа за сите

Цел 10 Да се намали нееднаквоста во и меѓу различните земји

Цел 16 Да се промовираат општества кои се мирољубиви и имаат инклузивен пристап кон одржливиот развој, да се обезбеди пристап до правдата за сите и да се изградат делотворни, отчетливи и инклузивни институции на сите нивоа

Цел 17 Да се зајакнат средствата за спроведување на програмите на светското партнерство за одржлив развој и да се ревитализира истото

2. Акциски план за сексуално и репродуктивно здравје до 2020 години – приоритетни стратешки подрачја

2.1.Координација и меѓусекторска соработка

Цел 1: Зајакнување на меѓусекторска соработка во унапредување на сексуалното и репродуктивно здравје

Цел 2: Препознавање, заштита и унапредување на сексуалните и репродуктивни права на поединците

Акции и мерки	Временска рамка	Одговорни институции и партнери	Индикатори	Извор на финансирање	Поврзаност со ЦОР
Подрачје 1: Политики, закони и регулативи					
Формирање на Комитет за безбедно мајчинство и здраво новородено и постојана работна група за планирање на семејството	2018	**МЗ**	- Формиран Комитет за безбедно мајчинство со дефинирани задачи и постојана работна група за планирање на семејството - 20% од членовите да се претставници на граѓански организации	Нема финансиски импликации	3.7 5.6 17
Изработка на Програма за планирање на семејството	2018-2020	**МЗ**, МОН, МТСП во соработка со УКАГ, ИЈЗ, ЗГ, ЗГОМ, Завод за мајки и деца, ЗЕЛС, ЗМСТАМ	- Изготвена Програма за планирање на семејството со одредени активности што ќе ги спроведуваат граѓанските организации	Нема фискални импликации	3.7 5.6 17.2
Формирање на Национален мулти-секторски совет за СРЗ	2018	**МЗ**	-Формиран национален мулти-секторски совет за СРЗ со вклучени претставници од (50% стручни здруженија, меѓународни организации и	Нема фискални импликации	3.7 5.6 17.2

			здруженија на граѓани)		
Анализа на наставните програми за основно и средно образование вклучувајќи теми од СРЗ (контрацепција, ХИВ, СПИ, абортус, мајчинско и неонатално здравје, род, насилство, различност, граѓански права, врски и односи, задоволство)	2018-2019	**МОН**, МЗ, Совети на родители, ЗГ, ИЈЗ, ЗГОМ	-Изготвена анализа со препораки -Усвоени предлог решенија за унапредување на наставните програми	Донации	3.7 3.8 4 5.6 7 17.2
Организирање на меѓу-ресорски годишен состанок за спроведување на Акциониот план за СРЗ	2018-2020	**МЗ** во соработка со УН агенции	- Одржан годишен меѓу-ресорски состанок	Нема финансиски импликации	3.3 17

2. 2.Планирање на семејството

Цел 1: Да се зголеми свеста кај населението и знаењата на паровите и поединците за користење на модерната контрацепција и донесување информирани одлуки за планирање на семејството и родителството

Цел 2: Да се зголеми пристапот до квалитетни услуги за планирањето на семејството и изборот на современи контрацептивни методи за сите оние кои сакаат да ги користат

ПОДРАЧЈЕ: Политики, закони и регулативи

Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Креирање и одржување на веб страна за планирање на семејство	2019-2020	**ИЈЗ**	- Формирана веб страна - Годишни извештаи за	Програма за јавно здравје	3.7 5.6

			функционирање на веб страницата, вклучувајќи и број на посети на страна		5.б 16.а
Примена на препораките од Cost-effective анализа за економска оправданост за модерните методи за семејно планирање	2018–2019	**МЗ**, ИЈЗ, ФЗОМ, УН Агенции	- Извештај од Cost-effective анализа	УНФПА	3.7 5.6 17
Воведување на задолжително советување за семејно планирање на матични гинеколози	2018-2020	**МЗ**, ФЗОМ,	- Извештај за спроведување на мерката	ФЗОМ преку договорите со матичните гинеколози	3.7 5.6
Подготовка на упатство за планирање на семејството согласно упатствата на СЗО и Кохрановите упатства	2018–2019	**МЗ –НУККУ, МЛД**	- Формирана работна група за упатства - Изготвено упатство за планирање на семејство	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца (ќе се дефинира во програмата за 2019)	5.6
Определување на лица одговорни за евиденција, следење и анализа на потребите на контрацептивни средства **Препорака:ДЦРЗ да ја преземе улогата за оваа активност**	2019	**МЗ, ДЦРЗ**	- Назначени одговорни лица со опис на работни задачи - Изготвен софтвер за евиденција - Периодични извештаи за анализа	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца Донации	3.7 5.6 17

			на потребите од контрацепција		
Активности за ДЦРЗ за планирање на семејството	2019	**ДЦРЗ**	- Извештај за спроведени активности од ДЦРЗ	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца	3.7 5.6
ПОДРАЧЈЕ: Услуги, инфраструктура, медицински материјали и опрема					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и партнери**	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Бесплатна дистрибуција на современи контрацептивни средства за **ранливи групи** преку државната институција: адолесценти 15-24 години, жени со низок социјален економски статус, жени од рурални средини, Роми, жени кои примаат социјална помош, жени со репетитивни абортуси или индуциран абортус согласно анализата за сегментација на пазарот за контрацептивно средства	2018-2020	**МЗ**, ФЗОМ, УКАГ, ИЈЗ, Центар за семејна медицина, ЗГОМ, Завод за мајки и деца, ЗМСТАМ, ЗГ, ДЦРЗ	-Донесен план за набавка на современи котрацептивни средства -Спроведена дистрибуција	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца Здравје за сите Програма за заштита на населението од	3.7 5.6 17

				од ХИВ инфекција Донации	
Листа на здравствени установи кои нудат услуги за семејно планирање	2019	**МЗ**	- Објавена листа на ординации/советувалишта/институции кои нудат услуги за планирање на семејство	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца	3.7 5.6
Обука на матични лекари и гинеколози, рурални доктори за семејно планирање	2019	**МФ – Центар за семејна медицина и Завод за мајки и деца**	До 2020 година се обучени: -1500 матични лекари -150 матични гинеколози -23 рурални доктори	Матични лекари и гинеколози Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца	4.3 5.6
Воведување на едно контрацептивно средство на листа на лекови кои паѓаат на товар на ФЗОМ	2019	**МЗ, ФЗОМ**	Проширена листа на ФЗОМ	ФЗОМ	3.7 5.6
Отварање на универзитетски советувалишта за семејно планирање и обука на кадар	2018-2020	**МОН,** Центар за семејна медицина, Универзитети, ЗГ,	- До 2020 отворени државни универзитетски советувалишта за семејно планирање	Програма за систематски прегледи на ученици и студенти во	3.7 5.6

		Студентски организации	(по едно на секој универзитет) - Обучен кадар за секое од универзитетското советувалиште.	Република Македонија	
ПОДРАЧЈЕ: Информација, едукација, комуникација и кампањи					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и партнери**	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Изработка на едукативни брошури за семејно планирање	2018-2020	**ИЈЗ**, Центар за семејна медицина, ЗГ, Завод за мајки и деца	- Испечатени и дистрибуирани брошури и постери	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца Донации	3.7 5.6
Организирање на едукации за методите за планирање на семејството на воспитувачи и стручни соработници во училишни домови во Македонија	2019-2020	**МОН, БРО** во соработка со МЗ	- Изготвен прирачник за семејно планирање за воспитувачи - Обучени 50 воспитувачи и стручни соработници за современи методи за семејно планирање	Програма на МОН	3.7 5.6
Организирање на едукации за планирање на семејството	2019-2020	**МТСП,** Завод за социјални дејности во соработка со	- Изработка на Модул за планирање на семејството,	Програма на МТСП	3.7 5.6

		Министерството за здравство	- Изработка на прирачник за планирање на семејството и обука на вработените во центрите за социјална работа		
Теренски едукации за семејно планирање во региони каде живеат ранливи групи, пред се Ромки, корисници на социјална помош и жени од рурални средини	2018-2020	**Центар за семејна медицина**, ЗГ,	-Одржани 80 теренски едукации на годишно ниво и опфатени 2000 лица од ранливи категории	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца Донации	3.7 5.6
Одржување на трибини за планирање на семејство на соодветен јазик во региони каде живеат ранливи групи	2018-2020	**Центар за семејна медицина**, ЗГ,	-Одржани 40 трибини за семејно планирање до крајот на 2020 година	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца Донации	3.7 5.6
Редовно ажурирање на информации за семејно планирање на Фејсбук страницата Здрава бременост	2018-2020	**МЗ**	-Информациите за семејно планирање редовно се постираат на Фејсбук страницата Здрава бременост	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца	

ПОДРАЧЈЕ: Собирање на податоци и статистика					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и партнери**	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Прибирање на податоци од сите даватели на услуги за семејно планирање	2019	**ИЈЗ**, УЕЗ, Завод за мајки и деца, ЗГ	-Изготвен единствен формулар за прибирање на податоци за семејно планирање	Програма за јавно здравје Донации	3.7 5.6
Воспоставување на софтвер за собирање и анализа на податоци за плнирање на семејство	2019-2020	**ИЈЗ**, УЕЗ, Завод за мајки и деца	-Изготвен софтвер за собирање и анализа на податоци за семејно планирање	Програма за јавно здравје	3.7 5.6

2.3 Сексуално и репродуктивно здравје на адолесценти и млади

Цел 1: Да се подобри пристапот до информации и едукација кај адолесцентите и младите во однос на сексуалното и репродуктивното здравје **Цел 2: Да се подобри пристапот до услуги и квалитетот на грижа за сексуалното и репродуктивното здравје на адолесцентите и младите, кои се пријателски и прилагодени на нивните потреби** **Цел 3: Да се намали стапката на непланирана тинејџерска бременост и одржи ниска преваленца на СПИ и ХИВ кај адолесцентите и младите**					
ПОДРАЧЈЕ: Услуги, инфраструктура, медицински материјали и опрема					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и партнери**	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Анализа за ефикасноста и квалитетот на	2019	**ИЈЗ**, ЦЈЗ,	- Спроведена анализа и	Програма за јавно	3.7

услугите во младинските советувалишта за СРЗ		Младински центри“Сакам да знам“, ЗГОМ	дадени препораки за подобрување на квалитетот на услуги во младинските советувалишта за СРЗ	здравје	5
Подготовка на модел за младински советувалишта за СРЗ во рамки на ЦЈЗ	2018	**МЗ,ИЈЗ**, ЦЈЗ, Младински центри“Сакам да знам“, ЗГОМ, ЗГ, УН агенции	- Формирано работно тело за подготовка на нов модел за младинските советувалишта за СРЗ во рамки на ЦЈЗ - Подготвен модел за младински советувалишта	Донации	3.7 5.6
Реновирање и опремување на младинските советувалишта за СРЗ во рамки на ЦЈЗ согласно препораките од анализата	2019	**ЦЈЗ**,УН агенции	-Вкупно 10 советувалишта се реновирани и опремени за да ги задоволат потребите на младите	Програма за јавно здравје Донации	
ПОДРАЧЈЕ: Информација, едукација, комуникација и кампањи					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и партнери**	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Подготовка на план за здравствена едукација за СРЗ на родители и вработени во училиштата	2018	**МОН**, МЗ	- Подготвен план за едукација за СРЗ за училиштата	МОН	3.7 4 5.6
Обука на наставници и стручни служби во училиштата на теми од СРЗ, вклучувајќи ги	2018-2020	**МОН, БРО,**МЗ	- 100 наставници/стручни служби опфатени на	Донации	3.7

семејно планирање СПИ, ХИВ, родово базирано насилство, различности			годишно ниво		4 5.6
Обука на здравствени работници и соработници во младинските советувалиштата на теми од СРЗ	2019-2020	**МЗ,ИЈЗ, ЦЈЗ**	- 30 вработени во ЦЈЗ и младинските советувалишта се обучени за СРЗ	Програма за јавно здравје	3.7 4 5.6
Организирање на медиумска кампања за одбележување на 12 Август – Светски ден на младите или некој друг ден поврзан со СРЗ (26 Септември, 1 Декември)	2019-2020	**МЗ, ИЈЗ**, ЦЈЗ, ЗГ, Медиуми, Јавен радиодифузен сервис	- Организирана минимум една кампања на годишно ниво	Програма за јавно здравје Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца Програма за заштита на населението од од ХИВ инфекција	3.7 4 5.6
Обуки за подобрување на комуникациските вештини меѓу здравствените работници/наставници млади за теми поврзани со СРЗ	2019-2020	**ИЈЗ, ЦЈЗ**, МЗ, МОН, БРО, ЗГ,	- Вкупно 200 основни, 50 средни училишта и 10 ЦЈЗ се опфатени со обуките до крајот на 2020	Програма за јавно здравје	3.7 4.7 5.6
ПОДРАЧЈЕ: Собирање на податоци и статистика					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и партнери**	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**

Воспоставување на дата база со индикатори за следење на СРЗ на младите	2019	**ИЈЗ**, МЗ, ЦЈЗ, ЗГ	- Подготвена дата база со индикатори за следење на СРЗ на младите	Програма за јавно здравје	3.7
Годишни извештаи за состојбите со СРЗ на младите во РМ	2019 – 2020	**ИЈЗ**, ЦЈЗ, ЗГ	- Подготвени извештаи за СРЗ на младите на годишно ниво	Програма за јавно здравје	3.7 5.6

2.4 Матернално и неонатално здравје

Цел 1: Намалување на стапката на перинаталната смртност

Цел 2: Намалување на заболувањата и елиминација на ризици за можна смртност кај жените кои се поврзани со бременост и породување

Цел 3: Зголемување на пристап до информации на општата популација од обласста на бременост и породување

ПОДРАЧЈЕ: Политики, закони и регулативи

Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Ажурирање на проценката за ургентна акушерска и новороденечка грижа	2018	**МЗ**	-Ажурирана проценка на родилиштата за ургентна акушерска и новороденечка грижа	УНФПА МЗ	3.7 5.6 10 17
Ревизија на составот на КППЗД и дефинирање на работните задачи на членовите на КППЗД	2018	**МЗ**	- Ревидиран состав на КППЗД - Дефиниран опис на работните задачи за секој профил на член од КППЗД	Нема финансиски импликации	3.1 3.7 5.6

Усвојување на стандардите за породилишта/одделенија за перинатална грижа (секундарно и терцерно ниво) и стандардите за специјалистички ординации за гинекологија и акушерство (примарно и секундарно ниво), водејќи сметка за лица со попречености	2019	**АКАЗУМ**, МЗ,	-Усвоени стандарди	Нема финансиски импликации	3.1 3.2. 3.3. 3.7 3.8 10 17
Комплетиран акредитациски циклус во сите родилишта во РМ согласно стандардите	2019-2020	**АКАЗУМ**	-Спроведено надворешно оценување во сите родилишта во РМ	Сопствени средства на ЈЗУ	3.1 3.2 3.3 3.7 3.8 10 17
Усвојување на стандарди за патронажна служба како специфична услуга во рамки на стандардите за Здравствени домови	2019	**АКАЗУМ**	-Усвоени стандарди	Сопствени средства на АКАЗУМ и донации	3.1 3.2 3.3 3.7 3.8 10 17
Мониторинг на имплементацијата на стандардите за квалитет на СРЗ и МНЗ (стандарди за акредитација)	2019-2020	**АКАЗУМ**	-Годишен извештај од спроведениот мониторинг	АКАЗУМ	3.1 3.2 3.3 3.7 3.8 10 17
Развивање на методологија за перинатална (новороденечка) смртност	2018	**МЗ**, ДЦРЗ , КБМ,	-Изработена методологија	МЗ УНИЦЕФ	3.7 3.8

		МЛД			
Развивање на методологија за ревизија на мајчината смртност и сериозни компликации врзани со бременоста, породувањето и леунството базиран на принципи на доверливост и професионалност	2018-2019	**МЗ**	-Изработена методологија	МЗ УНФПА УНИЦЕФ	3 5 10 14 16
Изработка на приоритетна листа на клинички упатства	2018	**НУККУ**	-Изработена листа	МЗ преку Програми	3 5 10 14 16
Усвојување на упатство за пост-партална хеморагија	2018	**НУККУ и МЗ**	-Објавено Упатство во Службен весник на РМ	Нема фискални импликации	3 5 10 17
Усвојување на Упатството за управување на ризични состојби во текот на бременоста (мерка 1.4)	2018	**НУККУ и МЗ**	-Објавено Упатство во Службен весник на РМ	Нема фискални импликации	3 5 10 17
Ревидирање и примена на клинички упатства за неонатологија, кои се однесуваат на главните причини за смртност кај новороденчињата	2018	**МЗ, НУККУ**	-Ревидирани клинички упатства	МЗ преку Програми	3 5 10 17
Примена на стандардите во родилиштата за рехабилитација и реорганизација на системот за болничка нега по сите нивоа на здравствена заштита, со систем на упатување за ургентна акушерска и новородоенечка грижа	2018-2019	**МЗ**, ФЗОМ	-Клинички болници со исполнети стандарди -Јасен и прецизен систем на упатување за ургентна акушерска и	ФЗОМ и ЈЗУ преку сопствените буџети	3 5 10 17

			новороденчка грижа		
ПОДРАЧЈЕ: Услуги, човечки ресурси, инфраструктура, медицински материјали и опрема					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и** партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Обука на обучувачи за ефективна перинатална грижа, согласно препораките на СЗО од страна на експерти на СЗО и УНФПА	2018	**МЗ**	-24 обучени тренери	УНФПА МЗ	3.1 3.2 3.3 3.7 3.8 10
Обука на гинеколози/акушери, неонатолози, акушерки, сестри од сите родилишта согласно препораките на СЗО	2018-2020	**МЗ,**	-30% опфатени здравствени професионалци до крајот на 2020	Донации	3 4 5 10 17
Обука на професионалци за примена на методологијата на СЗО за ревизија на мајчината смртност и сериозни компликации врзани со бременоста, породувањето и леунството	2018	**МЗ, УНФПА, Стручни здруженија**	-Обучен персонал	МЗ УНФПА,	3 4 5 10 17
Фокусирани неонатолошки обуки на педијатрите од болниците (интубација, давање медикаментозна терапија) согласно донесените упатства	2018-2020	**МЗ, КМЕ, Здружение на Неонатолози**	-Педијатри со стекнати вештини потребни за неонатологија	МЗ, ОН	3 4 5 10 17
Обезбедување на мобилни гинеколошко акушерски услуги (антенатални, скрининг на	2018-2020	**МЗ, Стручни здруженија,**	-Број на клиенти опфатени со услугите од областа на	МЗ, Сопствени средства на	3.1 3.2

цервикален канцер, здравје на новородени, вакцинации, итн) за ранливите категории		**ХЕРА, ИЈЗ, здравствените установи**	гинекологија и акушерство за населението со недоволна достапност и пристапност на овие услуги, особено најзасегнатите ранливи групи.	здравствените установи	3.3 3.7 3.8 10 16
Набавка на неонатолошка опрема за родилиштата од секундарно ниво	2018-2019	**МЗ, УНФПА, донации, здравствените установи**	-Обезбедена потребна опрема за неонатолошки установи.	МЗ, УНФПА, донации, здравствените установи	3 5 10
Обезбедување на лекови за родилка, мајка и новороденче во согласност со препораките од СЗО и УНФПА	2019	**МЗ, ФЗОМ**	-Обезбедени лекови	МЗ, ФЗОМ	3 5 10 16
Бесплатно доставување на фолна киселина за бремени жени во прв триместар	2018 - 2020	**МЗ**	-Фолната киселина бесплатно се доставува преку матичните гинеколози или аптеките	Донации Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца	3 4
ПОДРАЧЈЕ: Информација, едукација, комуникација и кампањи					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Кампањи, промотивни материјали, предавања во заедницата за препознавање и управување со ризиците во бременост	2018-2020	**МЗ**, КБМ, ИЈЗ Стручни здруженија	- Организирана една кампања на годишно ниво	Програма за активна здравствена заштита на мајки	3 10

				и деца	
Изработка на промотивни материјали од област на здравје на мајки и деца, наменет за родители, со опфат на родители и деца со попречености	2018-2019	**КППЗД,** КБМ, МЗ	- Изработка на 20.000 промотивни примероци	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца Донации	3
Отворање на телефонска линија за бремени жени и доилки	2018–2019	**ДЦРЗ**	- Отворена телефонска линија	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца	3 10
ПОДРАЧЈЕ: Собирање на податоци и статистика					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Обуки на здравствени работници за евиденција на перинатолошки состојби (гинеколози, неонатолози, педијатри)	2018	**ДЦРЗ**, МЗ, УЕЗ ИЈЗ	- Опфатени 75% од здравствени работници	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца	3 4
Електронско поврзување на институциите кои собираат податоци од областа на перинатално здравје во интегриран информатички систем	2018–2019	**МЗ**, ДЦРЗ, УЕЗ, ДЗС, ИЈЗ Завод за мајки и деца, АКАЗУМ	-Интегриран информатички систем	Здравствени установи	3
Извештаи од областа на перинаталната статистика	2018-2020	**ДЦРЗ**, ИЈЗ, УЕЗ	- Изработени годишни извештаи	Програма за активна здравствена	3

				заштита на мајки и деца (ДЦРЗ)	
Годишно презентирање на резултатите од перинатална статистика од страна на ДЦРЗ (статистика и информации)	2018-2020	**ДЦРЗ**, Стручни здруженија, МЗ, КБМ, КППЗД, ИЈЗ	- Презентиран годишен извештај - Дадени препораки за унапредување на состојбите	Нема фискални импликации	3 10

2.5 ХИВ и СПИ

Цел 1: Одржување ниска стапка на сексуално преносливи инфекции (СПИ) кај општата популација **Цел 2: Подобрување на квалитетот на здравствените услуги за превенција, рана дијагноза и навремено лекување на сексуално преносливите инфекции** **Цел 3: Унапредување на системот за евиденција, пријавување и следење на сексуално преносливите инфекции на сите нивоа на здравствената заштита** **Цел 4: Одржување на ниска преваленција на ХИВ инфекција**					
ПОДРАЧЈЕ: Политики, закони и регулативи					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Ревизија на клиничкото упатство за ХИВ инфекција	2018	**НУККУ**	- Ревидирано клиничко упатство за ХИВ инфекција	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција	3.3

Ревизија на клиничките упатства кои третираат СПИ	2018-2020	**НУККУ**	- 90% од постечките клинички упатства кои третираат СПИ се ревидирани до 2020	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција	3.3
Воспоставување на соработка меѓу ЗГ и ЦЈЗ во однос на советување и едукација за ХИВ и СПИ	2018	**ИЈЗ, ЦЈЗ**, ЗГ	- Број на потпишани меморандуми за соработка меѓу ЦЈЗ и ЗГ	Нема фискални импликации	3.3 17
ПОДРАЧЈЕ: Услуги, инфраструктура, медицински материјали и опрема					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Обезбедување на бесплатно доверливо и доброволно советување и тестирање за СПИ и ХИВ кај младите и маргинализрани групи (МСМ, ЛИД, СР)	2018 - 2020	**ЗГ**, ИЈЗ, ЦЈЗ	-5000 ХИВ и СПИ тестирања меѓу млади и маргинализирани групи на годишно ниво	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција Донации	3.3
Спроведување на проценка за потребите од годишни набавки на кондоми и лубриканти од превентивната програма за ХИВ	2018 - 2020	**МЗ**, ЗГ, ИЈЗ, ЦЈЗ	-Спроведена проценка за потреби за годишни набавки на кондоми и лубриканти	Не е апликативно	3.3 3.7
Обезбедување/поставување на автомати за кондоми на места каде се собираат младите	2018-2020	**МЗ**, УН агенции, приватен сектор, ЗГ	-Поставени 100 автомати за кондоми до крајот на 2020	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција	3.3 3.7 17

				Донации	
Обезбедување и дистрибуција на кондоми и лубриканти, ХИВ тестирање, размена на игли и шприцеви меѓу млади и маргинализирани групи	2018-2020	**ЗГ, ЦЈЗ, ИЈЗ**	-Број на поделени кондоми и лубриканти согласно годишните проценки за набавки од страна на МЗ	Програма за заштита на населението од од ХИВ инфекција	3.3 17
Обезбедување на услуги за ХИВ и СРЗ кај маргинализирани групи и млади преку мобилни гинеколошки амбуланти во соработка со ЗГ	2018-2020	**МЗ**, ЗГ	-500 млади и лица од маргинализирани групи добиле ХИВ и СРЗ услуга преку мобилните гинеколошки единици	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција	3.3 17
ПОДРАЧЈЕ: Информација, едукација, комуникација и кампањи					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и партнери**	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Печатење и дистрибуција на едукативни брошури за ХИВ и СПИ за потребите на здравтвените ординации на матични лекари, матични гинеколози, патронажни служби, ординации за училишна медицина	2018-2020	**ИЈЗ, Завод за мајки и деца**, ЦЈЗ, ПЗУ, ЗГ	-10.000 едукативни брошури за ХИВ и СПИ испечатени и дизјанирани до крајот на 2020 година која одговара на потребите меѓу различни ранливи групи	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција	3.3 17
Спроведување на едукативни активности за ХИВ и СПИ на локално ниво во соработка меѓу ЦЈЗ и ЗГ во рамки на училишта	2018-2020	**ИЈЗ**, ЦЈЗ, ЗГ	-20 едукации спроведени на годишно ниво во училиштата во соработка меѓу ЦЈЗ и ЗГ	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција	3.3 3.7 17

Обука на гинеколози и медицински сестри во гинеколошките ординации и болници за ХИВ советување и тестирање	2018-2020	**ЗГОМ,** Клинички болници, ПЗУ, Здружение на приватни гинеколози и акушери, ЗГ	-20 обучени гинеколози и медицински сестри на годишно ниво	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција	3.3 3.7 5.6
Обука за доброволно и доверливо ХИВ советување и тесторање и работа со брзи тестови меѓу матични лекари и патронажни сестри	2018-2020	**ИЈЗ**, ПЗУ, Завод за мајки и деца, ЗГ	-20 обучени матични лекари и патронажни сестри на годишно ниво	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција	3.3 3.7
Обука на здравствен персонал за сензибилизација за работа со маргинализрани групи и намалување на стигма и дискиминација поврзани со ХИВ и сексуални и репродуктивни права	2018-2020	**ЗГ**, ПЗУ, Центар за семејна медицина, ЗГ, Клинички болници, УГАК, ЗГОМ, Здружение на приватни гинеколози и акушери	-20 обучени лица од здравствените институции на примарно, секундарно и терцијарно ниво за сензибилизација за работа со маргинали. групи и намалување на стигма и дискриминација	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција	3.3 3.7 5.6 17
Организирање на медимски или теренски кампањи за промоција на ХИВ и СПИ тестирање кај млади и маргинализирани групи, со фокус на Ромската заедница	2018-2020	**МЗ**, ИЈЗ, ЦЈЗ, ЗГ	-Организирана една кампања на годишно ниво	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција	3.3 3.7 17
ПОДРАЧЈЕ: Собирање на податоци и статистика					

Акции и мерки	Временска рамка	Одговорни институции и партнери	Индикатори	Извор на финансирање	Поврзаност со ЦОР
Набавка и надградба на софтвер за подобро следење на ХИВ и СПИуслугите во рамки на УЕЗ и Мој термин и негово поврзување со софтверските системи кои ги користат ЗГ и матичните лекари	2018	**МЗ, УЕЗ**, ПЗУ, ЗГ	-Надграден софтвер и овозможено поврзување со софтвреските ситеми на ЗГ и матичните лекари	Буџет на УЕЗ Донации	3.3 5.6 17
Воспоставување на регистер за ХИВ со единствена база на податоци со гарантирана доверливост и овластен пристап	2018	**ИЈЗ, Клиника за инфективни болести**	-Воспоставен единствен регистар за ХИВ	Програма за заштита на населението од ХИВ инфекција	3.3 17

2.6 Превенција и рано откривање на рак на грло на матка

Цел: Намалување на преваленцијата на ракот на грлото на матката					
ПОДРАЧЈЕ: Политики, закони и регулативи					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Подготовка на клиничко упатство за превенција и скрининг на рак на грло на матка (алгоритам)	2018	**МЗ**	-Подготвено клиничко упатство (со алгоритам)	Донации	3.4
Усогласување на превентивните цели на ФЗОМ со скрининг програмата за рак на грло на матка.	2018-2019	**МЗ, ФЗОМ** професионални здруженија при МЛД	-Определени возрасни групи на годишно ниво -Процент на опфат на пациентки	Не е апликативно	3.4
Изготвување на годишна програма за скрининг на рак на грло на матка со упатство	2018 – 2020	**МЗ**	- Изготвена годишна програма за скрининг	Програма за рана	3.4

за нејзино спроведување			на рак на грло на матка со упатство за нејзино спроведување и споделени одговорности на институции	детекција за малигни заболувања	
Проценка на капацитетите на постоечкиот кадар (гинеколози, патолози, цито-скринери, биолози, патронажни сестри, и опрема (ПАП и ХПВ тестирање) за скрининг на рак на грло на матка	2019	**МЗ**, ИЈЗ, УЈЗ, ЗГОМ, Здружение на приватни гинеколози и акушери, Здружение на патолози	- Изготвена анализа за проценка на капацитетите	Програма за рана детекција за малигни заболувања Донации	3.4
Изготвување на финансиска анализа на трошоци за воведување на ХПВ тестирање како примарен тест за превенција на рак на грло на матка	2018	**МЗ, ФЗО**, ИЈЗ	-Изготвена финансиска анализа	Донации	3.4
Организирање на теренски посети за следење на имплементацијата на скринингот на рак на грло на матка	2018 - 2020	**МЗ,**	-Минимум 2 теренски посети организирани во текот на годината -Изготвени извештаи со препораки од работата на ДСЗИ и работно тело за скрининг при МЗ	Програма за рана детекција за малигни заболувања	3.4
Изготвување на регистер за малигни заболувања кој ќе овозможи следење на пациентки со рак на грло на матка и поврзување со податоци од дата базата	2018–2019	**МЗ, ИЈЗ, УЕЗ**	-Изготвен регистер за малигни заболувања со вклучен дел за следење на пациентки кај кои е	Програма за рана детекција за малигни заболувања	3.4

			дијагностициран рак на грло на матка		
ПОДРАЧЈЕ: Услуги, инфраструктура, медицински материјали и опрема					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Организирање на состаноци за мотивирање и инволвирање на сите гинеколози (со и без договор со ФЗО) во реализација на превентивни активности за скринингот на ракот на грлото на матката	2018–2020	**МЗ**, МЛД, Здружение на приватни гинеколози и акушери, ПЗУ	-Број на ПЗУ кои вршат пријавување	Нема фискални импликации	3.4
Изготвување на годишен план за работа на мобилните гинеколошки единици	2018 – 2020	**МЗ**, ЗГ	- Изготвен годишен план за работа на мобилните гинеколошки единици согласно потребите на целните групи	Програма за рана детекција за малигни заболувања	3.4
Дефинирање на образец за превентивен гинеколошки преглед за рак на грло на матка и негова примена во мобилните единици	2018–2019	**МЗ**, УЈЗ, ИЈЗ, ЗГ	-Изготвен образец за превентивен гинеколошки преглед за рак на грло на матка	Не е апликативно	3.4
Дефинирање на насоки за изработка на протокол за вклучување на жени со попреченост во скрининг програмата, со асистенција на стручни лица	2019	**Здружение на приватни гинеколози и акушери**, ЗГ	- Подготвен протокол за вклучување на жени со попреченост во скрининг програмата	Програма за рана детекција за малигни заболувања	3.4 10
ПОДРАЧЈЕ: Информација, едукација, комуникација и кампањи					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**

Обука и континуирана медицинска едукација на гинеколозите за организиран скрининг на рак на грло на матка (теми: клиничко упатство, алгоритам, колпоскопија)	2018 – 2020	**ЗГОМ**, **Здружение на приватни гинеколози и акушери**	-20 обучени лекари на годишно ниво	Програма за рана детекција за малигни заболувања Донации	3.4
Организирање на едукации за зголемување на бројот на обучени патолози за интерпретација на резултатите од ПАП тест	2018 – 2020	**Здружение на патолози**	-Организирани 2 едукации на годишно ниво	Програма за рана детекција за малигни заболувања Донации	3.4
Организирање на медиумска/теренска кампања за подигнување на свеста кај општата популација за скрининг на рак на грло на матка	2018 – 2020	**ИЈЗ, ЦЈЗ**, ЗГ, МЛД	-Организирана една медиумска кампања на годишно ниво	Програма за рана детекција за малигни заболувања Донации	3.4
Изготвување на едукативни брошура за жени и девојки во однос на предностите од ХПВ инфекцијата и ХПВ типизација	2018 – 2020	**ИЈЗ**	-10.000 испечатени брошури до 2020	Програма за рана детекција за малигни заболувања Донации	3.4
ПОДРАЧЈЕ: Собирање на податоци и статистика					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Изготвување на квартални и годишни извештаи за скрининг на рак на грло на матка	2018-2020	**ИЈЗ**, УЈЗ, ЦЈЗ, Цитолошки	-Подготвени квартални и годишни извештаи	Програма за рана	3.4

		лаборатории		детекција за малигни заболувања Донации	
Надградување на постоечкиот систем/софтвер за регистрација на скринингот на рак на грло на матка согласно потребите на гинеколозите	2018–2019	**МЗ**, УЕЗ, ФЗОМ,	- Надграден софтвер во кој постои назначување дали прегледот кај гинеколозите е извршен во рамки на скрининг програмата или не	Програма за рана детекција за малигни заболувања Донации	3.4
Воспоставување на фунционална дата база за скрининг на рак на грло на матка во рамките на УЕЗ и нејзино надградување согласно потребите на гинеколозите вклучени во скринингот	2018–2019	**МЗ, УЕЗ**, ФЗО,	-Постоење на функционална дата база со назначување дали гинекологот извршил преглед по програма	Програма за рана детекција за малигни заболувања Донации	3.4

2.7 Безбеден абортус

Цел 1: Намалување на вкупната стапка на абортуси, како и стапката на повторувачки абортуси **Цел 2: Обезбедување на услуги за безбеден абортус** **Цел 3: Подобрување на системот за регистрација, следење и евалуација на услугите поврзани со абортусот**					
ПОДРАЧЈЕ: Политики, закони и регулативи					
Акции и мерки	**Временска**	**Одговорни**	**Индикатори**	**Извор на**	**Поврзаност со**

	рамка	**институции** и партнери		**финансирање**	**ЦОР**
Подготовка на нов Закон за прекинување на бременоста	2018	**МЗ**	-Донесен Закон	/ Нема фискални импликации	3.7 5.6 17
Ревизија на стручното упатство за безбеден абортус	2018–2019	**НУККУ**	-Направена ревизија	Не е апликативно	3.7 5.6 17
ПОДРАЧЈЕ: Услуги, инфраструктура, медицински материјали и опрема					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Стандардизација на условите (простор, прием, соба за интервенција) за обезбедување доверливост и приватност при изведбата на абортус	2018–2019	**МЗ, Општи и Клинички Болници**	-90% од болниците обезбедуваат приватност и доверливост при изведување на абортус	Буџет на болниците	3.7 5.6 17
Набавка на средства за долготрајна постабортусна контрацепција (хормонална орална контрацепција, интраутерина влошка и импланти) за вулнерабилни групи	2018-2020	**МЗ**, Општи и Клинички Болници	-200.000 денари се издвојуваат секоја година за набавка на хормонална орална контрацепција, интраутерина влошка и импланти за	Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца	3.7 5.6

			вулнерабилни групи за потребите на болниците		
ПОДРАЧЈЕ: Информација, едукација, комуникација и кампањи					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Обука на персонал во болниците (гинеколози, медицински сестри, персонал) за стручното упатство за безбеден абортус, вклучително и работа со вулнерабилни групи	2018-2020	**ЗГОМ, УГАК** Клинички и општи болници, Специјална болница по гинекологија и акушерство „Мајка Тереза„-Чаир, Скопје, НВО УН агенции	-50 здравствени работници обучени на годишно ниво	Донации	3.7 5.6 17
Обука на здравствени соработници (психолози, социјални работници) за стручното упатство за безбеден абортус	2018-2020	**ИЈЗ**, ЗГОМ, ЗГ, УН агенции	- годишно обучени 20 здравствени соработници	Донации	3.7 5.6 17
Изработка и дистрибуција на брошура за методите за прекин на бременоста и пост-абортусно планирање на семејството	2018–2019	**ЗГОМ, Здружение на приватни гинеколози и акушери,**	-10.000 испечатени и дистрибиурани брошури до 2020 година	Програма за активна здравствена заштита на	3.7 5.6 17

		ЗГ, ИЈЗ, УНФПА Завод за мајки и деца		мајки и деца Донации	
Изработка на 2 едукативни видеа за превенција на несакана бременост и планирање на семејството	2018–2019	**МЗ,** ЗГ, УН агенции, ЗГОМ, Здружение на приватни гинеколози и акушери, Завод за мајки и деца	-Изработени 2 едукативни видеа	Донации	3.7 5.6 17
ПОДРАЧЈЕ: Собирање на податоци и статистика					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и партнери**	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Изработка на нов образец за евиденција на абортусите	2018–2019	**МЗ**, УЕЗ, ДЦРЗ, ИЈЗ	-Изработен нов образец за евиденција на абортус	/ Нема финансиски импликации	3.7 5.6 17
Изработка на годишен статистички извештај за абортуси во Македонија	2019-2020	**ДЦРЗ**, ИЈЗ, УЕЗ	-Изработка на годишни статистички извештаи за абортуси	Буџет на ДЦРЗ Програма за јавно здравје	3.7 5.6 17

2.8 Превенција и рано откривање на рак на дојка

Цел 1: Намалување на преваленцијата на рак на дојка
ПОДРАЧЈЕ: Политики, закони и регулативи

Акции и мерки	Временска рамка	Одговорни институции и партнери	Индикатори	Извор на финансирање	Поврзаност со ЦОР
Дефинирање на критериуми, стандарди, нормативи и индикатори кои се однесуваат на квалитетот на спроведување на скринингот на рак на дојка	2019	**МЗ, НКСД**, УК, УЕЗ	-Дефинирани и спроведени стандарди за организиран скрининг	Програма за рана детекција за малигни заболувања	3.4
ПОДРАЧЈЕ: Услуги, инфраструктура, медицински материјали и опрема					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и партнери**	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Формирање на канцеларија за скрининг во состав на тимот кој го спроведува скринингот на дојка	2018–2019	**МЗ,** НКСД, УЕЗ	-Функционална канцеларија	Програма за рана детекција за малигни заболувања	3.4
Сертифицирање на кадар и акредитација на инфраструктура и опрема за зајакнување на капацитетите на здравствените установи за спроведување на скрининг на рак на дојка	2018	**МЗ,** НКСД, ДОРА	-Сертифициран кадар и акредитирана инфраструктура	Програма за рана детекција за малигни заболувања	3.4
Континуирана контрола на квалитетот на опремата за скрининг на рак на дојка (мамомати, ултразвучни апарати) и услугите	2018 – 2020	**МЗ**, НКСД, ПМФ	-Извештаи од спроведените активности за контрола на квалитет	Програма за рана детекција за малигни заболувања	3.4

Подготовка на годишен план за спроведување на скринингот на рак на дојка	2018-2020	**МЗ, НКСД**, УЕЗ	-Подготвен годишен план чии активности вклучуваат и софтверска надградба, континуирана едукација на кадар и зајакнување на промоцијата на програмата кон цела популација жени	Програма за рана детекција за малигни заболувања	3.4
Изготвување на периодични и годишни извешти за реализација на скринингот на рак на дојка	2018–2020	**МЗ, УЕЗ**, ИЈЗ, НКСД, УК	-Изготвени периодични и годишни извештаи согласно предвидените планови	Не е апликативно	3.4 10
Дефинирање на насоки и изработка на протокол за подобрување на пристапот и вклучување во скрининг програмата за рак на дојка на жените со попреченост	2018–2019	**МЗ**, НКДС, ЗГ	-Подготвени насоки и протокол во соработка со стручни лица (пр. психолози)	Не е апликативно	3.4 10
ПОДРАЧЈЕ: Информација, едукација, комуникација и кампањи					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и партнери**	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Формирање на регионални и референтен	2018–2019	**МЗ**, НКСД, УК, ИЈЗ,	-Формирани	Програма за	3.4

центар за скрининг на рак на дојката		ИЕБ	центри за скрининг на рак на дојка	рана детекција за малигни заболувања	
Воведување на сеопфатна контрола на квалитетот на услугите во спроведување на скринингот на рак на дојка	2019-2020	**МЗ, НКСД**, ПМФ, АКАЗУМ, ДОРА	-Извештаи од спроведените контроли на квалитет	Програма за рана детекција за малигни заболувања	3.4
Организирање на кампањи и едукација на популацијата за значењето и придобивките од скринингот на ракот на дојка	2018-2020	**МЗ**, НКДС, ИЈЗ, ЗГ	-Организирана една кампања годишно во соработка со ЗГ и ИЈЗ	Програма за рана детекција за малигни заболувања Донации	3.4 4 10
ПОДРАЧЈЕ: Собирање на податоци и статистика					
Надградување на постоечкиот систем за регистрација на скрининг програмата	2018	**МЗ,** УЕЗ, ФЗО	-Надграден софтвер со кој се овозможува да се направи разлика дали прегледот е извршен во рамки на скрининг програмата или не	Програма за рана детекција за малигни заболувања	3.4
Спроведување на евалуација од имплементацијата на организираниот	2019	**МЗ,** НКСД, ДОРА СЗО, ИАРЦ, ЕНЦР	-Извештај од евалуацијата на	Донации	3.4

скрининг од страна на меѓународни експерти (ДОРА, СЗО, ИАРЦ, ЕНЦР) со препораки за унапредување на системот			програмата и препораки за унапредување дадени од страна на меѓународните експерти		

2.9 Родово-базирано насилство

Цел 1: Препознавање, заштита и унапредување на сексуалните и репродуктивни права на поединците					
ПОДРАЧЈЕ: Политики, закони и регулативи					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Обука на координаторите за еднакви можности во МЗ	2018–2019	**МЗ,**МТСП, ИЈЗ, УН агенции, Платформа за родова еднаквост	-25 обучени лица од МЗ	Нема финансиски импликации	5.6 5.1 5.2 16.1 16.2
Подготовка на извештаи за прогресот на здравствениот сектор во имплементација на Меѓународните конвенции за човекови права работната група за родова еднаквост	2018- 2020	**МЗ**	- Подготвени извештаи за меѓународните конвенции (CEDAW, ICCPR, ICESCR, CRPD,	Нема финансиски импликации	5.6 5.1 5.2

			UPR)		
Изработка на СОП за меѓу-секторска координација и препраќање за жртви на сексуална злоупотреба	2018–2019	**МЗ**, МТСП, МВР, Институт за судска медицина УКАК Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни состојби ЗГ, УН агенции	-Изработена Стандардна Оперативна Процедура	Донации	5.6 5.1 5.2 16.1 16.2
Обука на вработените во здравствените установи за СОП	2018	**МЗ**,МТСП, ИЈЗ, УН агенции, Платформа за родова еднаквост, ПЗУ, Здравствени домови, Центар за семејна медицина	-20 обучени лица од здравствени установи	Донации	5.1 5.2 16.1 16.2
Изработка на СОП за третман на жртва на сексуално насилство	2018	**МЗ,** МТСП, МВР, Институт за судска медицина УКАК, Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни состојби, ЗГ, УН	-Изработена СОП за третман на жртви за сексуално насилство	Донации	5.1 5.2 16.1 16.2

Усвојување на медицинското упатство за третман на жртва на сексуално и родово базирано насилство	2018	**МЗ**	-Усвоено медицинско упатство за третман на жртва на сексуално и родово базирано насилство	Нема финансиски импликации	5.1 5.2 16.1 16.2 17
ПОДРАЧЈЕ: Услуги, инфраструктура, медицински материјали и опрема					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Изготвување на СОП за работа на центрите за жртви на сексуално насилство , вклучително за лица со попреченост (кои стандарди)	2018–2019	**МЗ, ЗГ**, УН агенции	-Подготвени СОП за работа на центрите за жртви на сексуално насилство	Донации	3 5.1 5.2 16.1 16.2
Анализа на трошоци на трите центрите за сексуално насилство согласно стандардите од Истанбулската конвенција	2018–2019	**МЗ, ЗГ,** УН агенции	-Подготвена анализа на трошоци за работа на центрите	Донации	3 5.1 5.2 16.1 16.2
Проценка на постоечки човечки ресурси потребни за психосоцијална поддршка при сексуално и родово базирано насилство во ЗУ	2018	**МЗ, ЗГ**, УН агенции	-Подготвена анализа за расположливи човечки ресурси со податоци и препораки	Донации	3 5.1 5.2 16.1 16.2

ПОДРАЧЈЕ: Информација, едукација, комуникација и кампањи					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции и партнери**	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Обука на здравствени работници за медицинско упатство за третман на жртва на сексуално и родово базирано насилство (гинеколози, судска медицина, матични лекари, педијатари, патронажни сестри, Завод за ментално здравје	2018	**МЗ, ЗГ,** УН агенции	-Обучени 30 здравствени работници	Донации	3 5.1 5.2 16.1 16.2
Обука за медицинскиот кадар (семејни лекари, психолози, судска медицина, патронажа, психијатри, гинеколози) персонал за употреба на протоколите WAVE	2018-2020	**Центар за семејна медицина** , ИЈЗ, ЗГ, УН агенции	-Обучени 50 здравствени работници на годишно ниво	Донации	3 5.1 5.2 16.1 16.2
Подготовка на прирачник за здравствени работници за деца жртви на злоупотреба – препознавање и препраќање	2018		-Подготвен прирачник	Донации	3 16.1 16.2
Обука за семејни лекари, педијатри, психолози, патронажни сестри за препознавање на злоупотреба кај деца	2018	**Центар за семејна медицина**, МЗ, УН агенции , ЗГ	- Обучени 40 здравствени работници	УН агенции	3 5 16.1 16.2

Подготовка на брошура за средношколците во рамките на 16 дена активизам за превенција од насилство врз жени	2018–2019	**МЗ,** УН агенци Национална мрежа за борба за семејно насилство, ЗГ	-Испечатени 500 брошури	Донации	3 5 16.1 16.2
Подготовка на брошура за справување со секс. насилство и РБН кај лица со попреченост	2018	**МЗ**, УН агенци Национална мрежа за борба за семејно насилство, ЗГ	-Подготвена брошура	Донации	3 5 16.1 16.2
ПОДРАЧЈЕ: Собирање на податоци и статистика					
Акции и мерки	**Временска рамка**	**Одговорни институции** и партнери	**Индикатори**	**Извор на финансирање**	**Поврзаност со ЦОР**
Спроведување на истражување за знаењата и праксите на здравствените работници во делот на РБН, вклучително и сексуално насилство		**ИЈЗ,** МЗ, УН агенци Национална мрежа за борба за семејно насилство, , ЗГ	-Спроведено истражување	Донации	3 5 16.1 16.2
Подготовка на годишен извештај за родова еднаквост, вклучително и РБН од страна на работната група за потребитте на нациналната стратегија за родова еднаквост	2018-2020	**МЗ,**МТСП, ИЈЗ, УН агенции, Платформа за родова еднаквост	-Подготвен годишен извештај	Не е апликативно	3 5 16.1 16.2

3. ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

АКАЗУМ – Агенција за квалитет и акредирација на здрвствените установи во Македонија

БРО – Биро за развој на образованието

ДОРА - Национална програма за скрининг на дојка, Словенија

ДЦРЗ – Државен центар за репродуктивно здравје

ДЗС – Државен завод за статистика

ДСЗИ – Државен санитарен и здравствен инспекторат

ЗГ – Здруженија на граѓани

ЗГОМ – Здружение на гинеколози и опстретичари

ЗЕЛС – Заедница на единица на локалната самоуправа

ЗМСТАМ – Здружение на медициснки сестри, техничари и акушерки на Македонија

ИЈЗ – Институт за јавно здравје на Република Македонија

ИЕБ - Институт за епидемиологија и биостатистика

ЈЗУ – Јавно здравствени установи

КМЕ – Континуирана медицинска едукација

КБМ – Комитет за безбедно мајчинство

КППЗД – Комитет за промоција, поддршка и заштита на доење

МЗ – Министерство за здравство

МОН – Министерство за образование и наука

МТСП – Министерство за труд и социјална политика

МНЗ – Матернално и неонатално здравје

МЛД – Македонско лекарско друштво

МВР – Министерство за внатрешни работи

МФ – Медицински Факултет

НВО – Невладини организации

НКСД - Национална комисија за рано откривање и соодветен третман на ракот на дојката

ПМФ – Природно-математички факултет

СРЗ – Сексуално и репродуктивно здравје

СПИ – Сексуално преносливи инфекции

СЗО – Светска здравствена организација

УГАК – Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство

УН агенции – Агенции на Обединети Нации

УНФПА – Фонд за население при Обединетите Нации

УНДП - Програма за развој на Обединетите нации

УЕЗ – Управа за електронско здравство

УК – Универзитетски клиники

ФЗОМ – Фонд за здравствено осигурување на Македонија

ЦОР – Цели за оддржлив развој

ЦЈЗ – Центри за јавно здравје